

ГР. НАШ

АРТІЯ ВСІХ РАЦЮЮЧИХ

ДБІТКА З КНИЖКИ „ВІЗВОЛЕННЯ ВСІХ ТРУДЯЩИХ“

ДАВНИЦТВО „ВІЛЬНА СПІЛКА“
ПРАГА — ЛЬВІВ — ЛЯЙПЦІГ

1923

ГР. НАШ

Partiia

ПАРТІЯ ВСІХ ПРАЦЮЮЧИХ

ЗБІРКА
ІВАНА ЛУЧКОВА

ОДБИТКА З КНИЖКИ „ВИЗВОЛЕННЯ ВСІХ ТРУДЯЩИХ“

ВИДАВНИЦТВО „ВІЛЬНА СПІЛКА“
ПРАГА — ЛЬВІВ — ЛЯЙПЦІГ

1 9 2 3

DK
264
· 2
Ич N 246
1923

Партія всіх працюючих.

Клясові й надклясові партії. Кожна нація й держава складаються з різних кляс. Особи й групи, що належать до певних кляс, з політичних причин гуртуються в партії, які борються за владу в державі з метою використати її в інтересах своєї групи, партії, кляси, нації, держави або всього людства.

В кожній державі влада перебуває в руках партій. Вони керують всім життям держави. Навіть при самодержавії править в більшості не самодержець, а партія його прихильників. Одні партії борються за владу в інтересах лише кляси, до якої належить більшість, або і весь склад їх. Осягнувши державної влади, вони використовують її для задоволення інтересів тільки своєї кляси. Вся діяльність їх має чисто клясовий характер. Другі партії, поклавши в основу своєї діяльності оборону певних клясових інтересів, разом з тим захищають інтереси й загально-національні, загально-державні та загально-людські. Їх робота не має вузько-клясового характеру, а загально-людський, всенародній, державний, національний, тоб-то: надклясовий. Котрі ж з партій стоять на правдивішому й доцільнішому ґрунті?

Головним обов'язком держави є захист інтересів всього свого населення. Поскільки ж те населення належить до різних клас, то має й різні інтереси. Через те державна влада, аби бути признаною всім населенням, мусить дбати про задоволення інтересів не тільки однієї класи, з якої походять особи, що репрезентують її, а про інтереси всього населення держави, всієї нації.

Коли державна влада перебуває в руках класової партії, яка дбає лише про свої класові інтереси, а не про державні й національні, то всі інші групи населення, невдоволені в своїх державних і національних стремліннях, обурюються й повстають проти неї. З тих причин де-які партії, що мають в основі оборону класових інтересів, аби здобути загально-національне й державне признання та використати їх для переведення своїх планів державно-громадського будівництва, беруть під активний захист не тільки свої класові, а й державні, національні, всенародні, вселюдські інтереси. Своє класове завдання вони сполучають з завданнями державними й національними. Намагаються взяти під свій вплив не тільки одну свою класу, а й інші, щоб їхніми силами перевести державне будівництво на користь своєї класи. Всяку державно-громадську справу вони розглядають не тільки з боку інтересів своєї класи, а й з боку інтересів всенародніх, державних, національних. Вони рахуються з тим, що раз державна влада повинна захищати інтереси всіх громадян, а ті громадяне належать до різних клас, то державна партія,

аби бути державною, бо тільки при такій умові вона спроможна перебудувати життя по своїх планах, мусить представляти й захищати інтереси не тільки класові, а й міжкласові та надкласові, тоб-то: не тільки ті, які її одріжняють від других партій, а й ті, які вона має спільні з ними.

Щоб здобути признання ширших кол, кожна партія намагається освітлити свої класові інтереси з погляду загально-державно-національної вартости й доцільности. Задоволення своїх класових потреб вона висуває, як потребу не тільки свою, льокальну, а й загально-державну, національну. Кожна серйозна партія щиро навіть переконана, що вона дбає про інтереси не лише однієї класи, а всього народу, і що задоволення її класових інтересів є добром для всього народу; тому її програму свою вона складає в інтересах всього народу, всієї держави, як всенародню й вседержавну, і через те вона на державному і міжнародньому полі виступає не як класова, а як державна або національна організація. Навіть московські большевики переконані, що задоволення їхніх інтересів є задоволенням національних і державних інтересів, а тому й свої класові інтереси вони виставляють не тільки, як класові, а як державні й національні.

І коли партія щиро стремить до задоволення своїх класових інтересів так, щоб задовольнити й загально-людські, державні та національні, то в дійсності стає партією надкласовою, державною. Таким чином де-які партії, бувши по складу й по меті класовими організаціями, по

формі й способах роботи обертаються в організації надклясові, що робить їх ширшими й дужчими і допомагає їм легше досягнути своєї мети.

Дійсність показала, що додержування в державній та національній діяльності партій лише клясових інтересів є шкідливою хибою, бо держава й нація ще не є і довго ще не будуть одною клясою; державні та національні інтереси зовсім не покриваються інтересами однієї кляси. Панування клясових партій, як за самодержавія, так і після революції, показало, що вони не спроможні налагодити нормально державно-громадського життя.

В Росії й на Україні, як за самодержавія, при клясовій владі поміщиків, робітники були в утисках, так і тепер, за клясової влади пролетаріату, вони з них не вирвались. Перемінилася пануюча кляса, але широким верствам працюючого люду од того не полекшало. Перемінилася зовнішність, але від того не перемінилася суть, бо де є панування однієї кляси, там є й поневолення інших. А де є поневолення, там нема вільного, нормального забезпечення прав усіх громадян; там є пани й раби. А де пани й раби, там не може бути громадського співжиття, а лише боротьба.

Досвід панування клясових партій за самодержавія та панування клясової партії комуністів після революції показав, що клясові партії не спроможні керувати державно-громадським життям в цілому, бо всю державу, всю націю не можна обернути в одну клясу. Державна влада повинна задовольняти потреби всієї держави,

всієї нації, тоб-то: певні потреби всіх її різних верств і клас.

З цих причин партії, які в основі своїй мають захист класових інтересів, коли хочуть стати до державної влади, то беруть на себе захист інтересів і загально-національних, всенародніх, і свідомо маніфестують це навіть своїми назвами, наприклад: 1. класові партії селян мають такі назви: польська народня партія, болгарський хліборобський народній союз; 2. класові партії робітників мають такі назви: італійська соціалістична партія, французька об'єднана соціалістична партія і т. д. Про приналежність вищезазначених партій до селянської або робітничої класи не згадано нічого.

Найбільша в світі партія робітників Англії зветься „Labour Party“ тоб-то „Партія Праці“, а не „Партія робітників“ (Workers Party). Цим самим підкреслюється, що вона має на оці інтереси не тільки пролетаріату, а всіх працюючих людей різних клас.

З досвіду ми бачимо, як класові робітничі організації по всіх країнах світу в міру свого розвитку й збільшення сили втрачають різкості своїх класових прикмет. В міру того, як вони з опозиції переходять до влади й беруться за державно-громадське будівництво в житті, а не на папері, вони сходять з вузько-класового шляху й стають на шлях загально-державної, національної праці.

Навіть партія большевиків в останні часи втратила більшість своїх класових прикмет і обернулася в звичайну державно-національну партію, яка шукає способів захистити державні

та національні інтереси навіть своїх класових ворогів—капіталістів.

Все це показує, що вузько-класові партії для державно-громадського будівництва в широкому масштабі не спроможні. Вони мають силу й значіння тільки в боротьбі.

Для широкої державно-громадської роботи в мирний час класові партії не придатні. В мирні часи класові партії, маючи в основі захист інтересів своєї класи, для досягнення своєї класової мети мусять працювати над задоволенням інтересів людства взагалі, державних та національних, бо в противному разі не матимуть жадної сили для здійснення своїх бажань. Класові інтереси можна захистити тільки захищаючи інтереси всього людства, держави, нації, бо класові інтереси мають вартість лише постільки, поскільки вони є інтересами людства, держави, нації, а не випадкового гуртка людей.

Класові інтереси поміщиків мали значіння лише постільки, поскільки задоволення їх творило державну силу; коли ж вирости інші державні сили, то поміщицькі класові інтереси втратили для державно-громадського життя своє значіння. Так само й з класовими інтересами робітників та селян. Поскільки задоволення їх творить державно-громадську силу, поскільки переведення класової політики робітників і селян скріплює державу й націю, постільки класові інтереси їх є оправдані і з класових обертаються в державні, національні. Тоді їх захищає не тільки певна класа, а більшість держави, більшість нації. Тим то кожна політична партія й стремить до того, щоб свої

клясові інтереси зробити корисними для всієї держави й нації, перетворити їх в державні, але ні в яким разі не підпорядковувати державні інтереси своїм клясовим. Бо як тільки партія поставить свої клясові інтереси вище державних і національних, то враз втрачає допомогу від инчеклясових елементів в державних справах, обезсилюється й усувається инчими на бік.

Зі всього наведеного виходить, що для задоволення клясових інтересів треба, з одного боку, свідомо виносити їх поза межі кляси, робити їх цікавими й корисними для ширших верств народу, робити їх надклясовими, а з другого — прищиплювати кожній клясі розуміння, що державні й національні інтереси — є його власними інтересами.

Несталість клясових інтересів.

Події останніх літ показали, що не все те, що вважалося за клясу, в дійсності є монолітом з однаковими інтересами. З одного боку ясным стало, що інтереси, наприклад, пролетаріату не покривають інтересів всіх працюючих, а з другого, що селянство не все має однакові інтереси, бо серед нього існують різні верстви заможности.

Женевський конгрес соціалістичного інтернаціоналу в серпні р. 1920 в одній із своїх резолюцій зазначив уже, що під робітничою клясою він розуміє не тільки найманих робітників фізичної праці, але й робітників різних способів розумової праці а також самостійних ремісників і хліборобів, що своєю працею обробляють землю; одним словом, всіх тих, хто своєю особи-

стою працею бере участь в утворенню цінностей всякого роду.

Німецька соц-демократ. партія в новій своїй програмі р. 1922 р. також відзначає, що носителем соціялістичних ідеалів є не тільки промисловий пролетаріят, але й весь „трудовий народ міст і сел“, всі робітники фізичної й розумової праці, що живуть з виробів власної праці.

З цього видно, що провідники соціялістичної думки в Європі одмовляються від старого хибного погляду на те, буцім то „робітником“ і „носителем соціялізму“ є тільки промисловий пролетаріят. Європейські соціаль-демократи одмовляються від класового індустріяльного пролетарського соціялізму і приймають думку про соціялізм інтегральний, який охоплює всіх працюючих, дбає про інтереси всього людства і тому є надкласовим, вселюдським; тоб-то: вони приймають той погляд на соціялізм, який до сього часу на Україні обстоювали тільки соціялісти-революціонери. В цім Західна Європа признає правдивість погляду соціялістів Сходу.

З другого боку, треба також відзначити, що революція особливо виразно виявила відсутність єдиної селянської класи. Події останніх літ показали, що є такі селяне, які живуть тільки з власної праці, а є й такі, які живуть напів або й цілком з чужої праці. Інтереси трудового селянства спільні з інтересами індустріяльного робітництва, а інтереси заможного селянства нічим не одріжняються від інтересів капіталістів. Інтереси трудового селянства захищаються партіями, які захищають і інтереси

робітників, а інтереси заможних селян захищаються партіями буржуазними.

З цих причин не можна створити одної класової партії для всього селянства. Їх мусить бути принаймні дві: одна для бідного селянства, а друга для заможного. Поскільки ж інтереси бідного селянства спільні з інтересами робітництва, то натуральним стає утворення ними спільної партії робітників і бідного селянства, тоб-то такої партії, яка б захищала інтереси всіх немаючих і працюючих. Такою партією і є українська партія соціалістів-революціонерів. Вона захищає інтереси всіх бідних і немаючих, що живуть з власної праці — і фабричних робітників, і бідних ремісників, і бідних селян, і бідної трудової інтелігенції. Вона захищає всіх трудящих.

**Партія всіх
працюючих.**

В де-яких колах українського громадянства засвоївся погляд, що партія соц.-революціонерів є дрібно-буржуазна й мало звертає уваги на долю пролетаріату. Де-які соц.-демократи навіть ширять таку думку, буцім-то краще було б, як би соц.-революціонери зовсім не втручалися в справи пролетаріату, а мали собі діло тільки з дрібно-буржуазним селянством.

Такий погляд і такі твердження цілком не правдиві й безпідставні.

Перш за все, селянство зовсім не є буржуазія, бо буржуазією, як відомо, називається та верства населення, яка витворилася в містах, а не на селі, — міщанство.

Друге: міщанство (буржуазія) розпадається на великих капіталістів, дрібних ремісни-

ків, працюючу інтелігенцію та найманих робітників (пролетаріят). З цього погляду соц.-демократів, поскільки вони захищають інтереси пролетаріату, який є частиною міщанства (буржуазії), більше є підстав назвати партією буржуазною, ніж соц.-революціонерів.

Одначе, як соц.-демократів, так і соц.-революціонерів не можна назвати партіями буржуазними, бо вони захищають інтереси не буржуазної (міщанської) верстви, не інтереси міста та міщан (буржуазії) як таких, а інтереси праці й працюючих: соц.-демократи — пролетаріату, а соціялісти-революціонери — всіх працюючих, тобто: і пролетаріату, і працюючої інтелігенції і ремісників. Останніх лише почасти, бо, захищаючи інтереси їх, як працівників, соц.-рев. виступають проти їхніх власницьких зазіхань.

Партія соціялістів-революціонерів захищає інтереси праці не тільки міських наймитів, ремісників та інтелігенції, а й тих наймитів, працюючих селян, ремісників та інтелігенції, що живуть по селах.

Більшість трудового населення, інтереси якого захищає партія соціялістів-революціонерів, перебуває по селах, а не по містах. Отже сільського елементу й захисту його інтересів в партії соціялістів-революціонерів значно більше, ніж міщанського. Інтереси міщанства, і то лише працюючого, складають в ній незначний відсоток і то зовсім не тому, що вони міщанські (буржуазні), а тому, що то інтереси працюючих. Через те, коли буржуазною називати всяку партію, яка захищає інтереси хоч би якоїсь частини буржуазії (міщанства), то соціаль-

демократів треба назвати більш буржуазною партією, ніж соц.-революціонерів, бо в її лавах більший відсоток робітників міщан (буржуазії), ніж в лавах соціалістів-революціонерів, де більшість складає селянство.

Партія соціалістів-революціонерів захищає інтереси всіх, хто працює не тільки по найму, а й власними засобами виробництва, поскільки вони не визискують инчих, незалежно від того, в яким вони господарстві працюють: своїм чи чужім, родинно-первісним, артільним, ремісницько-кустарним чи капіталістичним і незалежно від того, де вони працюють — в місті чи на селі. З цього видно, що партія соціалістів-революціонерів ні по своїх завданнях, ні по складу не є партією буржуазною.

Існує також погляд, що партія соціалістів-революціонерів захищає інтереси переважно селян, а тому є партією селянською, а не робітничою.

В цім є правда лише почасти, а саме: 1. що селяне складають більшість того працюючого населення, інтереси якого захищає партія соціалістів-революціонерів, 2. що інтереси трудового селянства партія соц.-революціонерів захищає більше, ніж партія соц.-дем., бо соц.-демократи захищають тільки пролетаріят, а трудове селянство не все належить до пролетаріату. Поскільки селянин має власного ціпа, або сокиру, чи лопату, з якими ходить на заробітки, то соціаль-демократи визнають уже його власником знарядь виробництва і через те виключають з кола пролетаріату, якого інтереси вони захищають. Соціалісти-революціонери та-

кого селянина визнають не за буржуя, а за працюючого й захищають його інтереси нарівні з іншими працюючими.

З цих причин величезна кількість селянства опиняється під опікою й захистом тільки соціалістів-революціонерів.

Проте нема рації говорити, що партія соціалістів-революціонерів є виключно селянською. Вона не ставить собі метою захищати тільки селян, а обороняє всіх працюючих, де б вони й хто б вони не були. До того ж партія соц.-рев. захищає інтереси не всякого селянина, а лише того, який сам працює і других не визискує.

Захищаючи інтереси селян працюючих, вона рішуче бореться з тими селянами, які визискують в своїм господарстві найману працю. Отже є такі селяне, яких партія соц.-рев. не тільки не захищає, а навіть поборює. Так само й серед міщанства (буржуазії) є такі кола, яких партія соц.-рев. захищає (працююча інтелігенція, ремісники, пролетаріят), а є й такі, з якими рішуче бореться (капіталісти, капіталістична й бюрократична інтелігенція, купці і т. п.). З цього ясно, що партія соц.-рев. є партією всіх працюючих, в тім числі й пролетаріату та трудової інтелігенції.

Вона ніколи не одійде від пролетаріату на село, як того хотять де-які с.-д., а навпаки, що далі, в міру того, як марксісти, неправдивим тлумаченням теорії Маркса про капіталізм та громадянське господарство, дискредитують себе в очах пролетаріату, ближче приступає до нього й показує, що шлях до соціалізму йде не тільки

через капіталізм, а й через інші форми громадського господарства.

Московські комуністи яскраво виявили вже, що націоналізація підприємств, яку марксісти виставляли проти соціалізації, виставленої соц.-революціонерами, цілком себе здискредитувала. Тепер і для марксистів стало вже ясным, що державно-бюрократичним апаратом переводити соціалізм не можливо, бо для того є тільки один спосіб — громадська самодіяльність, громадська самоорганізованість. Тоб-то й тут стверджується правдивість погляду соціялістів-революціонерів.

Марксісти вважають, що шлях до соціалізму йде тільки через капіталізм, а через те вороже ставляться до всього, що затримує пролетаризацію населення, як наприклад, поліпшення умов селянського господарства, організація трудових артілів, робітничих сіндікатів і т. и. Партія соц.-революціонерів визнає, як сказано раніш, 1. що до соціалізму можна йти й инчими шляхами, ніж капіталізм, 2. що зовсім не доведено буцім-то капіталізм, розвиваючись, дійде до такого ступня, коли сам впаде, а не трансформується раніш в якусь инчу форму господарства, яка все таки не буде соціалізмом. Зважаючи на це, партія соц.-рев. вже тепер, не вичікуючи поки капіталізм дозріє так, щоб самому впасти, вишукує способів запровадження тих чи инчих форм життя, які підводять населення до соціалізму. Організацією мас та певною їхньою революційною акцією партія соц.-революціонерів вже тепер змушує капіталістичний лад здавати ті чи инчі позиції на

користь закладення в життя нових підстав господарства соціалістичного.

Визнаючи, що об'єктивні умови відіграють в людським житті надзвичайно серйозну роль, партія соц.-революціонерів помімо того визнає велике значіння ідеї, творчості духу, здібности окремих осіб, і тому не чекає бездіяльно, поки об'єктивні умови самі собою протягом сотень або тисяч літ зміняться на сприятливі для соціалізму, а вже тепер використовує культуру, працю, пропаганду, всяку акцію для швидкої зміни сучасних умов на сприятливі для соціалізму. Вона не жде, поки наймити-робітники, беручи участь в технічних формах капіталістичного господарства, самі навчатися провадити таке господарство, а вже тепер гуртує їх в артілі, сіндікати, кооперативи й т. п., щоб поволі одвоювати від капіталістичної форми ріжні галузі громадського господарства й навчитися самим провадити їх.

Партія соціалістів-революціонерів визнає, що селянинові, який має клалоть власної землі й городу, рало, віз і т. п.; ремісникові, що має власного верстата; лікареві, що має власні струменти; учителеві, що має власні форми знання, книжки і т. п., — зовсім немає потреби переходити на стан пролетарія, щоб тільки після того бути змушеним валити ненависний капіталізм, боротися за соціалізм. Партія соц.-рев. визнає, що і селянин з клаптом землі, і ремісник з верстатом, і лікар з ланцетом, і учитель з азбукою вже тепер, не будши в господарстві концентрованого капіталізму, не будши чистими пролетаріями, можуть відчувати тягар

свого становища й боротися за соціалізм, будувати соціалістичний лад, раз тільки зрозуміють його вигоду для себе й людства. І селянин, і ремісник, і лікар, і вчитель можуть перейти із сучасного ладу в соціалістичний, помимо „пролетаризації“ й „виварки в капіталістичному казані“, коли будуть до того відповідно виховані й підготовлені теоретично та практично.

Селянинові не страшно позбутися права на власність, коли він буде певен, що можливість праці коло землі йому забезпечена на завше в такій мірі, як він зможе. Ремісник з охотою віддасть свій верстат, учитель — книжки, а лікар — ланцет в громадське володіння й користування, коли впевнені будуть, що при всякій потребі вони зможуть користуватися не тільки відданим, але й инчим. Але, щоб створити свідомість користи громадського володіння і впевненість, що воно не позбавляє нікого засобів заробітку, потрібні докази не словами, а роботою, наочними фактами. До таких фактів, виховуючих соціалістичні настрої й соціалістичний світогляд та підготовляючих перехід до соціалізму, й належить організація тих громадських форм народного господарства, які наближаються до соціалістичних, хоч в невеликій мірі, а саме: артілів, кооперативів, сіндікатів і т. п.

Соціалісти, дбаючи про швидкий прихід соціалізму, повинні піклуватися не про те, щоб усі дрібні власники обернулися в пролетаріят, а про те, щоб вони зрозуміли вигоду соціалістичних форм життя і заради тієї вигоди зріклися власницьких інстинктів, а почали вже, хоч частково

будувати нові форми, як не чисто соціялістичні, то подібні до них, переходові до соціалізму, які б поволі однімали від капіталізму ті чи інші галузі народнього господарства й наочно показували масам, що громадське господарство можна провадити й без капіталістів та капіталізму. Це й підготовляло б маси до повного соціалізму.

„В багатьох європейських країнах соц.-демократи довгий час провадили справжню люту боротьбу з сіндікальними організаціями робітників, намагаючись обернути сіндікати в політичні гуртки.“ Це саме подекуди робили й соц.-демократи на Московщині та на Україні відносно професійних союзів. Це саме робить з ними московська комуністична партія та комуністична влада. „З огляду потреби громадського господарства, яку обстоює партія соц.-революціонерів, робітники, як **працьовники**, незалежно від своїх політичних, релігійних та національних симпатій, неодмінно повинні гуртуватися в сіндікати та федерації сіндікатів, в спілки й союзи спілок — не тільки для безпосередньої боротьби з власниками-господарями та їхніми сіндікатами, не тільки для пасівного опіру, але й для того, щоб фактично підготувити правдиву організацію робітників для прийняття в своє керування одібраних у капіталістів знарядь громадського виробництва й обміну. З цього погляду союзи учителів, письменників, лікарів, інженерів, техпиків, ремісників та селян, всіх службовців до хатньої служби включно — так само важні, як і союзи пролетаріїв. Вони мають велику бойову по-

літичну роль, не тільки, як „сурогати партії“, а як організована сила всієї працюючої (робочої) класи, в руках якої лежить доля всього виробництва краю, доля громадського господарства. Це ті фахові апарати робочої класи, які мають взяти в свої руки керування громадським господарством, коли всі засоби виробництва перейдуть від капіталістів в громадське володіння працюючих.

Революційний сіндікалізм в Західній Європі, при всій своїй однобокості, цілком правдиво підкреслює оцю, не тільки революційну, бойову й руйнуючу, але й виховуючу та творчу силу сіндікатів та інших економічних організацій.

Недостача розвитку отакої сіндікальної, професійної, кооперативної та соціальної організації робочої (працюючої) класи та те, що народ не „впізнав“ ще скрізь у капіталістів свого украденого добра, це й є головна „об’єктивна перешкода“ до негайної експропріації **капіталістів**, соціялізації робілень та заводів, негайного здійснення **програми** — **максимум** усіх соціялістичних партій. Але така організація — діло життєве: стукайте й одчинять вам. Розвиток народньої свідомости до того, щоб під покривкою „священного права власности“ впізнати у капіталістів та поміщиків своє украдене добро, і підготовка до громадського користування ним, тоб-то: до соціялістичного господарства під керунком самих працюючих є діло свідомости, передбачення, діло рук людських, а не „стихійного розвитку капіталізму“ або фанатичного наказу згори.

DEC
2
1983

Тому всі соціялісти повинні негайно і всіма силами допомагати утворенню робітничих асоціацій, професійних союзів, кооперативів, робочих трудових артілів сіндікатів і т. п., як переходових, виховуючих форм в підготовці до соціалізму.

Партія соціалістів-революціонерів, захищаючи інтереси всіх працюючих, провадить свою працю не тільки серед трудового селянства, але й серед трудової інтелігенції та пролетаріату, допомагає їм впорядкувати такі громадські об'єднання, які підготовляють їх до громадського володіння одібраними від поміщиків та капіталістів засобами виробництва та порядкування громадським господарством.

Поскільки партія с.-р. захищає інтереси всіх працюючих, вона є організацією клясовою, бо охороняє інтереси кляси працюючих, поскільки ж вона захищає інтереси людей різних верств і станів (робітників, ремісників, трудової інтелігенції, трудових селян), то вона стає організацією надклясовою. Клясова по прикметі праці й надклясова по прикметах свого складу. Захищаючи інтереси людей різних верств і станів, вона захищає й форми їхнього державно-громадського звязку та культурного розвитку, тоб-то: не тільки інтереси праці, які їх усіх звязують в одно, а й інші інтереси, які так само вяжуть їх в одно ціле. А такими спільними інтересами, опріч інтересів праці, у них є інтереси державні, національні, культурні, вселюдські. Захищаючи всі ці інтереси, партія соціалістів-революціонерів стає організацією надклясовою, хоча в основі своїй має характер клясовий.

НОВІ КНИЖКИ.

М. ШАПОВАЛ: Революційний соціалізм. 256 ст.

О. МИЦЮК: Як боролосся українське селянство
землю. 19 стор.

— Індивідуалізм та колективізм українських хліб
робів. 20 стор.

— Всенародне право на землю та промисло
майбутність України. 24 стор.

*

КНИЖКИ Й БРОШУРИ, ВИДАНІ Т-О „ВІЛЬНА СПІЛКА“.

1. „ВІЛЬНА СПІЛКА“. Збірник статей на гр
мадсько-політичні теми.
2. ГР. НАШ: Народня влада на Україні.
3. N. Hryhorijiw: Die Ukraine und Russland.
4. ГР. НАШ: Визволення всіх трудящих. Збірник
популярних статей по ідеології народницької
(революційного) соціалізму.
5. — Капіталістичний лад.
6. — Громадське господарство.
7. — Визвольні сили в капіталістичній державі.
8. — Способи заведення соціалістичного ладу.
9. — Партія всіх працюючих.
10. — Етика й соціалізм.
11. — Соціалізм, хамство та правовий лад.
12. — Соціалізм, націоналізм та інтернаціоналізм.
13. — Революція й після неї.